

Motion till riksdagen 2020/21:2118

av **Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD)**

Filmpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska presentera ett nytt helhetsförslag för svensk filmpolitik, i samråd med riksdagens partier och branschens berörda aktörer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra filmbranschens insyn och påverkan via branschråden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svensk filmpolitik kan finansieras genom ett nytt och moderniserat filmavtal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till gemensamma nordiska produktionsincitament för film och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser mot illegal hantering av film och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en förutsättningslös utredning om möjligheterna till en differentierad biografavgift för inhemsk film i förhållande till utomeuropeisk film och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om småortsbiografernas framtid och deras vikt för landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur den svenska film- och biografkulturen kan bli mer motståndskraftig i framtiden med hjälp av lärdomar dragna från coronakrisens effekter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kulturarvsfilmproduktioner bör vara ett mål för filmpolitiken och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nordiska filmpolitiska samarbetet bör utökas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Internationella Samiska Filminstitutet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den politiserade detaljstyrningen vid stödgivning i svensk filmpolitik och tillkännager detta för regeringen.

Framtidens filmpolitik

Svensk filmpolitik är i behov av reformer. Förutsättningarna för att producera svensk film har med tiden blivit sämre. Det finns en risk att filmer som återger berättelser i svenska miljöer på det svenska språket i en svensk kulturell kontext blir färre i framtiden. Sverigedemokraterna ser ett stort värde i att det finns ett välutvecklat svenskt filmutbud för Sverige som nation.

Framtidens filmpolitik måste hantera de svårigheter som filmbranschen står inför, av vilka det huvudsakliga problemet är att det är svårt att få filmproduktioner att gå runt ekonomiskt. Eftermarknaden har i stort sett försvunnit till följd av den tekniska utvecklingen, som möjliggjort såväl illegal som legal spridning av film genom internet. Dessvärre inbringar inte de legala tjänster som finns för spridning av film via internet några större intäkter som kompenserar för inkomsttappet av den försvunna vhs-, dvd- och Blu-ray-försäljningen. Samtidigt kan de illegala tjänsterna distribuera upphovsrättsskyddade filmer till ett obegränsat antal mottagare och då ofta med högre kvalitet än de legala alternativen.

Regeringen Löfven försökte genom de förslag den presenterade i filmpropositionen 2016 förbättra förutsättningarna för svensk film. Riksdagen underkände dock nämnda regerings filmpolitiska förslag och det tvistades om huruvida regeringens konsekvensanalys av dess egna förslag verkligen var trovärdig. Trots detta valde den dåvarande regeringen att genomföra förslagen, vilka inkluderade ett helförstatligande av filmpolitiken. Helförstatligandet av filmpolitiken har gett upphov till en rad negativa konsekvenser, såsom försämrad förankring och samverkan med filmbranschen, men också en ökad vänsterpolitisk detaljstyrning via Svenska Filminstitutet.

Sverigedemokraterna anser att rådande filmpolitik inte ger förutsättningar för en livskraftig filmbransch i Sverige och att de filmpolitiska förändringar som regeringen Löfven genomförde inte förbättrade förutsättningarna för filmbranschen i stort. Filmbranschens svåra ekonomiska förutsättningar att få en filmproduktion att gå runt kvarstår.

För att få bukt med detta problem krävs breda lösningar över flera politikområden. Det behövs en översyn över vilka hinder vi kan röja ur vägen för att filmbranschen i största möjliga mån ska kunna stå på egna ben. Samtidigt bör vi utreda vilka resurser samhället kan bidra med, genom ekonomiskt stöd, men även genom tjänster via institutioner som redan är offentligt finansierade. För oss sverigedemokrater är det tydligt att den bästa vägen för att nå lösningar som filmbranschen behöver går via samtal och samråd mellan branschen och riksdagens partier. Sverigedemokraterna anser att regeringen bör presentera ett nytt helhetsförslag för svensk filmpolitik, i samråd med riksdagens partier och branschens berörda aktörer.

Branschråden

Svenska Filminstitutets samarbete med filmbranschen via de branschråd som finns på plats i dagens läge via den helförstatligade filmpolitiken fungerar inte tillfredsställande. Även om Sverigedemokraterna helst vill se ett nytt och moderniserat filmavtal i stället för dagens filmpolitik, så har vi ändå tills vidare att förhålla oss till branschråden som existerar i dag. Vi vill se att branschen via dessa får ett större inflytande än vad som är fallet i dag. Kritiken mot branschråden har varit tung, inte minst från branschen själv, och frågan har återkommande hamnat i medialt fokus. Även Statskontoret har under 2019 kritiserat att övergången till den nya helförstatligade filmpolitiken inte har fungerat tillfredsställande vad gäller branschens inflytande via de aktuella råden. Stora delar av den kritik som har framkommit har haft poänger och delas av oss sverigedemokrater; exempelvis är ett problem som framhållits att branschråden bara håller möten två gånger om året. Sverigedemokraterna vill i stället att åtgärder vidtas i en riktning som ger branschen större möjlighet till insyn och påverkan.

Finansiering av ny svensk film

Filmavtalet fanns i över 50 år och var länge en väl fungerande modell för stöd till svensk film. Dock så har vi med tiden kunnat konstatera att teknikens utveckling har gjort att avtalet i olika avseenden blivit förlegat. Den största anledningen, och även början till slutet på filmavtalet, var finansieringsunderskottet som årligen växte. Eftermarknadens borttynande har gjort det avsevärt svårare att skapa ekonomiskt hållbara filmprojekt. Att förstatliga filmpolitiken återuppväcker dock inte eftermarknaden, och regeringens förslag visade ingen vilja till att kompensera filmbranschen ekonomiskt på en nivå som täcker filmbranschens ekonomiska bortfall från eftermarknadens sjunkande försäljning.

Att riva upp filmavtalet som gjordes var inte förankrat från vare sig politikens eller filmbranschens sida, och det löste inte heller branschens problem. Även om filmavtalet hade många brister under sitt slutskede så var det ogenomtänkt att riva upp det utan att ha presenterat ett genomtänkt ersättningsförslag.

Vi sverigedemokrater vill se ett nytt och moderniserat filmavtal, men vi vet givetvis att det är något som skulle ta tid att kunna återgå till. Ett sådant nytt och moderniserat avtal måste hantera de brister som identifierades i det gamla filmavtalet. Dessa måste åtgärdas på ett hållbart och tydligt sätt. Grundtanken med att både staten och branschen finansierar filmpolitiken är något vi stödjer. Vi anser att en framtida utformning av ett nytt filmavtal bör utredas med utgångspunkt i att ett ömsesidigt engagemang bör finnas från såväl branschens som statens sida. Om det av ett sådant nytt avtal skulle följa ett nytt slags filmpolitiskt samarbete med branschen är vi öppna för att titta på sådana lösningar efter att förslag för framtidens filmavtal presenterats. Att det nu finns en helförstatligad filmpolitik är dock något som Sverigedemokraterna förhåller sig till här och nu då detta kommer att gälla under överskådlig tid, även om vår målsättning om ett nytt och moderniserat filmavtal skiljer sig tydligt från regeringens politik.

Produktionsincitament

I de flesta europeiska länder har man med framgång infört produktionsincitament för film. Produktionsincitamentens form varierar länder emellan, men en populär modell är ett rabattsystem som ger en procentuell rabatt på alla produktionskostnader. Sverige har på grund av avsaknaden av produktionsincitament gått miste om ett betydande antal internationella och inhemska filmprojekt på grund av konkurrensen från andra länder. HBO:s storserie Game of Thrones hade Gotland som en tilltänkt inspelningsplats under 30 dagar för serien, men man valde till slut bort Sverige i konkurrensen med andra länder, bland annat på grund av avsaknad av produktionsincitament. Sverige går miste om sådana produktioner trots att vi i landet har intressanta miljöer, en god infrastruktur och den kompetens som krävs för filmproduktion i världsklass. Produktionsincitament har i flera länder visat sig kunna vara självfinansierande. Det är också en åtgärd som efterfrågas av svenska filmproducenter. Ett införande av produktionsincitament kan stärka den svenska filmbranschen i den internationella konkurrensen och ta bort barriärer som finns för filmproduktion i vårt land.

Frågan om produktionsincitament har utretts av Tillväxtverket och Svenska Film-institutet i en rapport där man kommer fram till att Sverige missgynnas i den internationella konkurrensen och att detta urholkar kapaciteten och kompetensen inom svensk filmproduktion. I rapporten föreslås att Sverige inför ett statligt produktionsincitament i form av en produktionsrabatt till företag, där rabatten ska vara minst 25 procent. Rapporten togs fram som en följd av att riksdagen 2016 röstade för att regeringen skyndsamt borde utreda möjligheten till produktionsincitament och finansieringsstimulanser för filminspelning i Sverige. Sverigedemokraterna har länge varit pådrivande för ett införande av produktionsincitament och vill se det bli verklighet.

Vidare vill Sverigedemokraterna utreda hur Sverige kan samarbeta med övriga nordiska länder rörande produktionsincitament. Det skulle gynna samtliga berörda länder om vi har ett gemensamt system och ser Norden mer som en helhet och som en inspelningsplats. På så vis kan filmskapare röra sig inom hela Norden under sina filminspelningar, utan att behöva sätta sig in i flera olika system.

Insatser mot illegal hantering av film

Det är viktigt för politiken att försöka finna sätt att strama åt och skärpa lagstiftningen kring illegal visning och hantering av film. Eftersom den illegala hanteringen av film är en del av kärnproblemet för filmbranschen hade det varit lämpligt om förslag till ny lagstiftning på området presenterats innan man införde nuvarande helförstatligade filmpolitik. Vidare bör Sverige se närmare på hur andra närliggande länder har utformat sina respektive lagstiftningar för att motverka illegal visning och hantering av film, i stället för att uppfinna hjulet på nytt. Ett problem som det behövs arbetas mot internationellt gällande de webbsidor som visar och hanterar film illegalt är de annonsintäkter som nämnda sidor får in.

Vi sverigedemokrater hoppas att filmbranschen ska lyckas förse marknaden med legala digitala visningslösningar som kan konkurrera och leverera en bättre film- och konsumentupplevelse än de illegala lösningarna. De så kallade svarta fönstren bör elimineras som en förebyggande åtgärd mot piratkopiering och illegal spridning. Undersökningar har visat att konkurrenskraftiga legala alternativ kan konkurrera ut

illegal fildelning. Detta har exempelvis skett i Norge på musikområdet. Även om den politiska makten kan skärpa lagstiftningen på fildelningsområdet så är troligtvis den mest effektiva lösningen mot illegal kopiering att filmbranschen gör det som musikbranschen har klarat av, det vill säga skapar ett konkurrenskraftigt legalt visningsfönster med stort och brett utbud som levererar en bättre helhetsupplevelse än illegala alternativ.

Differentierad biografavgift

För att täppa igen de ekonomiska hål som blev tydliga inom ramen för det gamla filmavtalet bör politiskt fokus läggas på det som i stället fungerar. Det tidigare filmavtalet tecknades med såväl biograferna som leverantörerna till eftermarknaden. Som omnämns så har eftermarknaden försvunnit vilket inneburit att den enda kommersiella avtalsparten inom filmavtalet som faktiskt levererade betydande summor till filmpotten var biograferna. Med anledning av det föreslår Sverigedemokraterna en förutsättningslös utredning av en differentierad biografavgift för inhemsk film i förhållande till utomeuropeisk film. Det skulle kunna ge den svenska filmen ett välbehövligt ekonomiskt tillskott samtidigt som det ökar svensk films inhemska konkurrenskraft. Vi sverigedemokrater är beredda att diskutera statens möjlighet att anslå en medelstillökning till svensk film i paritet med den ökning som branschen lyckas inbringa genom ovanstående förslag.

Småortsbiografernas framtid

Sverigedemokraterna är mycket kritiska till den momshöjning på biobiljetter som regeringen Löfven genomförde under mandatperioden 2014–2018. Eftersom riksdagen motsatte sig den dåvarande regeringens höjning av biografmomsen förväntar vi oss en återgång till den gamla momssatsen på sex procent framöver. Bland annat är vi oroliga för hur momshöjningen som skedde påverkar småortsbiograferna. Vissa småortsbiografers har redan fått lägga ner som en följd av höjningen, och andra har larmat om att de inte kommer kunna upprätthålla sin verksamhet. Regeringen har valt att satsa på ett tillfälligt och särskilt ekonomiskt stöd till småortsbiografers efter momshöjningen, men detta hjälper inte dessa biografers då det tillfälliga stödet inte får gå till att betala den ökade momsen utan ska investeras i biografverksamheten. De omnämnda biograferna är i många fall den centrala kulturförmedlaren på mindre orter. Sverigedemokraterna anser att kulturlivet på landsbygden ska leva och småortsbiografernas vara spelar en viktig roll i detta.

Svensk film- och biografkulturs framtid efter coronakrisen

Coronakrisen slog till med full kraft under våren 2020 och har haft en mycket negativ inverkan på svensk filmnäring, precis som på kulturområdet generellt. Beslut som regeringen har fattat om motåtgärder mot virusutbredningen, förvisso nödvändiga och

rimliga beslut i flera fall, har ytterligare bidragit till den svåra situationen. Exempelvis har hela den svenska biografkulturen hotats som sådan på grund av krisen, inte minst för att mindre aktörer som redan hade små marginaler sattes under än kraftigare press. På mindre orter är dessutom biografier ofta helt centrala kulturförmedlare, och det vore särskilt allvarligt om dessa dukar under i kölvattnet av krisen.

Sverigedemokraterna ser positivt på att Svenska Filminstitutet (SFI) under coronakrisen på olika sätt ställde om och omfördelade resurser för att stötta aktörer i filmbranschen på grund av de negativa effekter som följde. Ett sätt som SFI ställde om på under våren 2020 och som berörde biografier var genom att öka efterhandsstödet för öppna visningar till 20 kronor per såld biljett, i stället för tidigare 10 kronor. SFI införde också mer flexibla stödvillkor för stödmottagare.

Framgent är det viktigt att det från politiskt håll dras lärdomar av och utreds förslag som skulle kunna göra svensk film- och biografkultur mer motståndskraftig för att kunna överleva under kriser och katastrofer som i framtiden kan drabba oss med kraft likt coronakrisen.

Digitalisering av filmarkiv

Sverigedemokraterna vill se en hög ambitionsnivå för digitalisering av det svenska filmarvet. Digitaliseringen av våra filmarkiv är en viktig del i att bevara vår historia för framtida generationer. Därför kommer Sverigedemokraterna att lyfta digitaliseringsfrågan av arkiven som en viktig del även i den nya filmpolitik vi vill att riksdagen, regeringen och branschens aktörer ska arbeta fram i den nya helhetsöversyn vi vill se. Det behöver också undersökas huruvida mer resurser kan tillföras för att höja ambitionsnivån i digitaliseringsarbetet. Vidare behöver det säkras vägar för kompetensöverföring till nästa generation inom professionen när det kommer till digitalisering av filmarkiv. Något slags samverkan med högre utbildning kan i det avseendet vara önskvärt.

Filmstöd till kulturarvsfilm

Sverigedemokraterna vill se en filmpolitik med mål om att levandegöra det svenska kulturarvet, och då inte enbart genom restaurering av gamla svenska filmer utan även genom filmatisering som utspelar sig i historiska svenska miljöer. Producenter av historisk film och kulturarvsfilm verkar ofta under särskilda och ibland fördyrande villkor. Genren tenderar att hamna mellan stolarna i fråga om bidragsgivning. Sverigedemokraterna menar att det vore önskvärt med ett särskilt stöd riktat mot nyproduktioner som lyfter upp och levandegör den svenska historien och det svenska kulturarvet. Genom att känna vår historia känner vi oss själva då vårt gemensamma arv utgör ett fundament i ett sunt samhällsbygge. Det är vår övertygelse att stärkta möjligheter till produktion av detta slags film är ett steg i riktning mot stärkt gemenskap och sammanhållning i Sverige.

Utökad nordisk filmsamverkan

För Sverigedemokraterna är det naturligt att söka en utökad samverkan med övriga nordiska länder. I 2016 års filmproposition anförs det att den svenska marknaden är för liten för att kunna upprätthålla en levande filmbransch utan statligt stöd. Sverigedemokraterna delar denna verklighetsbeskrivning, men samtidigt har vi genom åren haft ett gott nordiskt samarbete på filmområdet. Vi vill att detta samarbete ska utvidgas. En sammanhållen nordisk marknad innebär större möjligheter för de nordiska ländernas filmbranscher att stå på egna ben. Filmbranschens konstnärliga frihet är beroende av sin egen självständighet. Det innebär att den konstnärliga friheten skulle öka ju närmare filmbranschen är en marknad som klarar av att stå på egna ben.

Ett nordiskt samarbete på filmområdet kan ge en positiv påverkan på det nordiska samarbetet i sin helhet inklusive att förbättra den nordiska språkförståelsen. Den nordiska språkförståelsen är på tillbakagång och vi räds att detta kan komma att påverka våra handelsförbindelser negativt på sikt. Sveriges närmaste handelspartners är just de nordiska länderna, och ett stärkt nordiskt samarbete stärker de nordiska ländernas ekonomier. Av det skälet är en fördjupad nordisk filmsamverkan positiv både kulturellt och för den gemensamma ekonomiska utvecklingen.

Internationella Samiska Filminstitutet

Internationella Samiska Filminstitutet med säte i Kautokeino i Norge representerar samerna i Norge, Sverige och Finland. I dagsläget ger endast norska stortinget och norska sametinget ekonomiska medel till nämnda filminstitut, fastän svenska samer och produktionsbolag är delaktiga i projekt och produktioner som institutet står för. Nordiska rådet har rekommenderat de nordiska länderna att samfinansiera filminstitutet, vilket Sverigedemokraterna anser vore positivt då det är en gemensam nordisk angelägenhet samtidigt som institutet har en ambition att verka internationellt. Vi anser att den svenska regeringen i möte med övriga regeringsrepresentanter i Nordiska ministerrådet bör argumentera för att Nordiska rådets hållning bör anammas för att nå en samnordisk finansiering. Innan en sådan lösning finns på plats anser vi att regeringen bör se över vad Sverige kan göra från nationellt håll.

Samisk film är dels viktig ur ett kulturellt perspektiv, dels ett viktigt verktyg för att berätta om och levandegöra samernas ställning i samhället, samisk historia, samiska traditioner och samiska språk. För att ge förutsättningar för institutet att verka och utvecklas i rätt riktning är det av vikt att även Sverige tar ett ansvar för detta som en del av en heltäckande nationell filmpolitik. Med tanke på att Sverige, Norge och Finland har samisk befolkning ger institutet även stora möjligheter till nordiskt samarbete på flera plan. Det samiska filminstitutet utgör en viktig del i arbetet med att bevara och förvalta den samiska kulturen i Norden.

Vänsterpolitisk detaljstyrning, jämställdhet och mångfald

Den vänsterpolitiska detaljstyrningen som alltmer har kommit att prägla den svenska filmpolitiken är problematisk. Sedan helförstatligandet har problemet framträtt än

tydligare. Ett av målen för den statliga filmpolitiken som regeringen ligger bakom är att ”jämfällldhet och mångfald präglar filmområdet”. Det må se ut som en tämligen okontroversiell målsättning vid första anblicken men blir något som man lutar sig mot hos Svenska Filminstitutet (SFI) när man i praktiken implementerar ett slags vänsterpolitisk detaljstyrning i verksamheten.

SFI har flera olika kvoteringsmålsättningar i sin verksamhet. Det gäller bland annat fördelningen av kvinnor och män framför och bakom kameran i de projekt som man ger stöd. Vid filmfestivalen i Cannes 2018 hotade SFI:s vd Anna Serner även med att enbart avsätta 2020 års marknadsstöd till kvinnliga sökande, om inte branschen hjälpte till med att uppnå målet med hälften kvinnor bakom kameran till 2020. Liknande synsätt är rådande hos SFI vad gäller människors härkomst, vilket bland annat framgår av olika styrdokument som man har upprättat. Man framhäver mångfald som en ”kvalitativ aspekt” vid stödgivningen vilket innebär att man har större chans att få stöd om man följer SFI:s syn på mångfald. SFI har dessutom krävt utbildning i normkreativitet för de som vill erhålla stöd till sina filmprojekt, något man har fått massiv kritik för då det innebär politiska och uppfostrande krav på filmskapare.

För att få stöd till olika slags filmprojekt från SFI krävs i praktiken ”rätt” uppsättning av kön, etnicitet och andra egenskaper för att matcha det vänsterorienterade identitetspolitiska synsättet på begrepp som ”mångfald” och ”jämfällldhet”. Det ska sägas att kritik mot den politiska detaljstyrning som förekommer hos SFI har varit återkommande i samhällsdebatten. Även viktiga aktörer i filmbranschen såsom Sveriges Biografägareförbund har kritiserat det enögda fokuset på mångfald i svensk filmpolitik, vilket man menar har bidragit till att sänka kvaliteten på svensk film, vilket i sin tur gör det svårare för svensk film att konkurrera mot utländsk film på biografier i Sverige.

Sverigedemokraterna ser den vänsterpolitiserade detaljstyrningen av filmpolitiken som oacceptabel. Den konstnärliga friheten och svensk films möjlighet att nå framgång även kommersiellt kringskärs alltför mycket i dag och ska inte få stryka på foten så som sker. Riksdagen behöver se över hur den politiserade detaljstyrningen vid stödgivningen kan minska, och för att nå dit är Sverigedemokraterna beredda att förändra de filmpolitiska målen och andra delar som är styrande på politikområdet, om så behövs.

Dagens svenska filmpolitik förespråkar bland annat via filmpropositionen från 2016 att SFI inför stöd för textning av svenska filmer till språk som är vanliga hos nyanlända invandrare. Förslaget strider mot Sverigedemokraternas syn på integrationsarbete där fokus ligger på att man ska ta seden dit man kommer. Vi anser att det nämnda stödet för textning bör fokusera på insatser på det svenska språket eller något av de nationella minoritetsspråken, så att incitamenten att anpassa sig till Sverige ökar snarare än minskar. Textning på andra språk än svenska eller de nationella minoritetsspråken bör således inte prioriteras.

Jonas Andersson i Linköping (SD)

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)